

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

1127989

**MOŽNOSTI VÚC PRI RIEŠENÍ NEOČAKÁVANÝCH
UDALOSTÍ VÄČŠIEHO ROZSAHU**

2010

Veronika Ružičková

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**MOŽNOSTI VÚC PRI RIEŠENÍ NEOČAKÁVANÝCH
UDALOSTÍ VÄČŠIEHO ROZSAHU**

BAKALÁRSKA PRÁCA

Študijný program:	Ochrana pred prírodnými a hospodárskymi katastrofami
Študijný odbor:	8.3.7. Občianska bezpečnosť
Školiace pracovisko:	Katedra európskych štúdií
Školiteľ:	prof. Ing. Martin Petruf, CSc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Veronika Ružičková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému “Možnosti VÚC pri riešení neočakávaných udalostí väčšieho rozsahu “ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade , ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 24.mája 2010

Veronika Ružičková

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie vedúcemu bakalárskej práce pánovi prof. Ing. Martinovi Petrufovi, CSc., pánovi Mgr. Jaroslavovi Jašíkovi a pánovi prof. Ing. Dušan Húska PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Neočakávané negatívne katastrofálne udalosti a okolnosti sú každodennou súčasťou života spoločnosti. Krízové situácie môžu vzniknúť s pričinením ľudí alebo ako prírodné katastrofy. Spoločnosť je preto nútená hľadať spôsoby prevencie týchto situácií a snažiť sa minimalizovať straty na životoch či škody na majetku a životnom prostredí.

Veda a výskum v jednotlivých oblastiach poskytujú poznania o závislostiach príčin a dôsledkov prírodných či antropogénnych hrozbách, no napriek tomu nie je vždy možné zabrániť vzniku nepredvídaných situácií. Toto je jedným z dôvodov nevyhnutnosti krízového plánovania v zmysle civilnej ochrany.

Vyšší územný celok je samosprávny kraj, ktorý za podmienok ustanovených zákonom hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov. V rámci tejto kompetencie musí zabezpečovať ochranu obyvateľstva aj počas krízových situácií.

Kľúčové slová: Samosprávny kraj, Vyšší územný celok, civilná ochrana, krízový manažment

Abstract

Unexpected adverse catastrophic events and circumstances are part of everyday life. Crisis situations may arise because of the fault of people or natural disasters. Therefore, the society is obliged to seek ways to prevent these situations and minimize loss of life or damages on property and the environment.

Research in different areas provide knowledge on addiction causes and consequences of natural or anthropogenic threats, but they could not always prevent the unexpected ones. This is one reason for the necessity of emergency planning in terms of civil protection.

Higher territorial unit are the autonomous region, which under the conditions laid down by law have to manage its property as its own income, ensures and protects the rights and interests of its citizens. In this competence must ensure the protection of the population during emergencies.

Keywords: autonomous region, higher territorial unit, civil protection, crisis management

Obsah

Obsah	6
Zoznam skratiek a značiek	8
Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky.....	10
1.1 Vyšší územný celok.....	10
1.1.1 Zákony vymedzujúce úlohy a pôsobnosť VÚC.....	11
1.2 Definície a základne pojmy.....	12
1.2.1 Mimoriadna situácia, mimoriadna udalosť.....	12
1.2.2 Ďalšie definície súvisiace s problematikou.....	14
1.3 Kríza, krízová situácia.....	15
1.4 Civilná ochrana.....	17
1.4.1 Varovanie obyvateľstva.....	18
1.5 Krízový manažment.....	19
1.6 Krízové plánovanie.....	20
1.6.1 Obranné plánovanie.....	21
1.6.2 Civilné núdzové plánovanie.....	21
1.6.3 Havarijne plánovanie.....	22
2 Cieľ práce	24
3 Metodika práce	25
4 Vlastná práca	26
4.1 Pôsobnosť VÚC v oblasti civilnej ochrany.....	26
4.2 Orgány krízového riadenia.....	28
4.2.1 Bezpečnostná rada kraja.....	28
4.2.2 Krízový štáb.....	29
4.3 Pôsobnosť VÚC v oblasti ochrany štátu a hospodárskej mobilizácie.....	30
4.3.1 Obrana štátu.....	30
4.3.2 Hospodárska mobilizácia.....	30
4.4 Pôsobnosť VÚC v oblasti ochrany pred povodňami.....	32

4.4.1	Povodňová komisia.....	33
4.5	VÚC a evakuácia.....	35
4.5.1	Dokumentácia evakuácie.....	36
4.6	Analýza rizík a možných krízových situácií na území BSK – príklad.....	37
5	Návrh na využitie výsledkov.....	39
	Záver	41
	Zoznam použitej literatúry.....	42
	Prílohy.....	45

Zoznam skratiek a značiek

VÚC – Vyšší územný celok

CO – Civilná ochrana

BSK – Bratislavský samosprávny kraj

EÚ – Európska únia

NATO – Severoatlantická aliancia z angl. North Atlantic Treaty Organization

SR – Slovenská republika

NR SR – národná rada Slovenskej republiky

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

HM – Hospodárska mobilizácia

PO – právnická osoba

FO – fyzická osoba

MH – ministerstvo hospodárstva

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Úvod

Neočakávané udalosti a okolnosti sú každodennou súčasťou života spoločnosti. Spoločnosť je preto nútená hľadať spôsoby prevencie týchto situácií, čeliť im a snažiť sa minimalizovať straty na životoch a škody na majetku a životnom prostredí. Veda a výskum v jednotlivých oblastiach poskytujú poznanie o vzniku príčin a dôsledkoch prírodných alebo antropogénnych hrozieb, ale napriek tomu nie je možné predchádzať vzniku nepredvídaných situácií.

V oblasti civilnej ochrany sú úlohy v Slovenskej republike rozdelené a určené viacerými zákonmi. Popri úlohách štátu, vykonávajú jednotlivé úlohy aj orgány územné samosprávy a obyvateľstvo. V rámci samosprávy je najvyšším orgánom Vyšší územný celok..

V Slovenskej republike v roku 2002 vzniklo osem samosprávnych krajov. Hlavnými orgánmi samosprávneho kraja sú zastupiteľstvo samosprávneho kraja a predseda samosprávneho kraja, ktorý je zároveň štatutárnym orgánom. Územný obvod samosprávneho kraja je zhodný s územným obvodom kraja a zmeniť ho možno len zákonom.

„Samospráva nie je len doplnkom, či dokonca iba dekoratívnym prvkom štátnej správy, ako všemocného nástroja štátu, ale iným, povedľa štátneho a vnútri politického systému spoločnosti samostatne vyrastajúcim systémom spoločenského riadenia, postupne silnejúcim a v perspektíve prevládajúcim“. (Řehůřek, 1997)

V tejto práci by som chcela poukázať na zákonnú úpravu kompetencií a úloh vyššieho územného celku v oblasti civilnej ochrany, obrany štátu a hospodárskej mobilizácie, v záujme riešenia neočakávaných udalostí väčšieho rozsahu.

Zároveň si dovoľím navrhnúť prípadné zmeny, ktoré by mohli prispieť k zefektívneniu činností VÚC, najmä vo vzťahu k obyvateľom samosprávneho kraja a ich vzájomnom spolupôsobení pri riešení neočakávaných udalostí.

1. Súčasný stav riešenej problematiky

1.1 Vyšší územný celok

Vyšší územný celok je podľa Ústavy SR a Zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov samosprávny kraj, právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov. Obyvateľ samosprávneho kraja je osoba, ktorá má trvalý pobyt v obci na jeho území. Orgány samosprávneho kraja sú zastupiteľstvo a predseda samosprávneho kraja.

Samosprávny kraj sa pri výkone samosprávy stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Najmä zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja.

Samospráva je pojem, ktorého korene siahajú do minulosti a jej vzniku v tomto období bol vyjadrením snahy miestnych komunít brániť sa pred zásahmi ústredných orgánov a konať slobodne. Je veľmi úzko spätá s formovaním občianskej spoločnosti a predstavuje významnú zložku takejto spoločnosti.

V súčasnej dobe možno samosprávu v najvšeobecnejšej podobe vymedziť ako samostatnú, nezávislú a slobodnú samosprávu. Jej základom je slobodný jedinec spájajúci sa s ostatnými na báze určitých spoločných záujmov, politického zmýšľania, profesie, alebo – a to hlavne – územia, na ktorom žije. (Palúš, 2002)

Medzi kompetencie VÚC patrí predovšetkým:

- Územné plánovanie a regionálny rozvoj
- Školstvo, zdravotníctvo, kultúra, sociálne veci, medzinárodná, cezhraničná a vnútroštátna spolupráca
- Cesty, hromadná doprava
- Záväzne neriadenia a referendum

Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Najmä:

- zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja,

- vykonáva plánovacie činnosti týkajúce sa územia samosprávneho kraja,
- obstaráva, prerokúva a schvaľuje územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov,
- účelne využíva miestne ľudské, prírodné a iné zdroje
- vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov samosprávneho kraja a rozvoja samosprávneho kraja,
- zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,
- podieľa sa na tvorbe a ochrane životného prostredia,
- utvára predpoklady na optimálne usporiadanie vzájomných vzťahov sídelných útvarov a ostatných prvkov svojho územia,
- utvára podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä v stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania,
- utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu,
- koordinuje rozvoj cestovného ruchu,
- koordinuje rozvoj telesnej kultúry a starostlivosť o deti a mládež,
- spolupracuje s obcami pri tvorbe programov sociálneho a ekonomického rozvoja obcí,
- podieľa sa na riešení problémov, ktoré sa týkajú viacerých obcí na území samosprávneho kraja,
- rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov,
- vykonáva ďalšie pôsobnosti ustanovené osobitnými zákonmi.

(Zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov)

1.1.1 Zákony vymedzujúce úlohy a pôsobnosť VÚC

V súlade so zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, z. č.42/1994 o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, ako aj Ústavným zákonom č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového

stavu v znení neskorších predpisov, zákonom č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákon č. 414/2002 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona č. 274/1993 Z. z. o vymedzení pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, Zákonom č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a § 8 ods. 1 písm. c) zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení zákona č. 335/2007 Z. z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zrušením krajských úradov je **vymedzená pôsobnosť a úlohy VÚC.**

V tejto súvislosti je potrebné ozrejmiť tú skutočnosť, že VÚC **nemajú územnú pôsobnosť**, ale **pôsobnosť je vymedzená na organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti** (**školsťvo, kultúra, zdravotníctvo, sociálne zariadenia, doprava.**) ako aj samotnému úradu – subjektu. V súčasnosti sa podieľa v súčinnosti s obvodným úradom v sídle kraja na plnení úloh podľa hore uvedených zákonov.

1.2 Definície a základné pojmy

Neočakávané udalosti sú veľmi široký pojem, ktorý je potrebný pre účely tejto práce identifikovať v nadväznosti na Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších právnych predpisov, ako uvádza nasledovná podkapitola.

1.2.1 Mimoriadna situácia, mimoriadna udalosť

Tento zákon definuje **mimoriadnu situáciu** ako obdobie ohrozenia alebo obdobie pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti na život, zdravie alebo majetok, ktorá je vyhlásená podľa tohto zákona. Počas nej sa vykonávajú opatrenia na záchranu života, zdravia alebo majetku, na znižovanie rizík ohrozenia alebo činnosti nevyhnutné na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.

Mimoriadnou udalosťou sa pre účely tohto zákona rozumie živelná pohroma, havária, katastrofa alebo teroristický útok, pričom:

- **živelná pohroma** je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k nežiaducemu uvoľneniu kumulovaných energií alebo hmôt v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl, pri ktorej môžu pôsobiť nebezpečné látky alebo pôsobia ničivé

faktory, ktoré majú negatívny vplyv na život, zdravie alebo na majetok,

- **havária** je mimoriadna udalosť, ktorá spôsobí odchýlku od ustáleného prevádzkového stavu, v dôsledku čoho dôjde k úniku nebezpečných látok alebo k pôsobeniu iných ničivých faktorov, ktoré majú vplyv na život, zdravie alebo na majetok,
- **katastrofa** je mimoriadna udalosť, pri ktorej dôjde k narastaniu ničivých faktorov a ich následnej kumulácii v dôsledku živeľnej pohromy a havárie.

Nebezpečné látky sú prírodné alebo syntetické látky, ktoré svojimi chemickými, fyzikálnymi, toxikologickými alebo biologickými vlastnosťami samostatne alebo v kombinácii môžu spôsobiť ohrozenie života, zdravia alebo majetku.

Ohrozenie je obdobie, počas ktorého sa predpokladá nebezpečenstvo vzniku alebo rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti.

Analýza územia je posúdenie nebezpečenstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti s ohľadom na zdroje ohrozenia. Analýza územia sa vyhotovuje vo forme súboru dokumentov.

Záchrané práce sú činnosti na záchranu života, zdravia osôb a záchranu majetku, ako aj na ich odsun z ohrozených alebo z postihnutých priestorov. Súčasťou záchranných prác sú činnosti na zamedzenie šírenia a pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti a vytvorenie podmienok na odstránenie následkov mimoriadnej udalosti.

(Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva)

Mimoriadna udalosť je náhla závažná udalosť, ktorá spôsobila narušenie stability systému, alebo prebiehajúcich dejov a činností, prípadne ohrozila ich bezpečnosť alebo existenciu. Prináša so sebou zmeny kvality prvkov systému a tým aj zmeny kvality vzťahov väzieb medzi nimi.

System sa teda prispôbuje novým podmienkam, ktoré sa menia v jeho vnútri, prípadne prostredí, v ktorom sa nachádza. Uvedené zmeny majú veľmi často degradačný charakter a sú teda nežiaduce, no výnimočne sa v nich môžu objavovať aj rozvojové prvky a tendencie. Mimoriadne udalosti sú teda súčasťou krízových javov, prípadne môžu predstavovať priamo ich spúšťačí mechanizmus.

Mimoriadne udalosti môžeme deliť do dvoch skupín podľa dopadu ich vplyvu:

- **kladná mimoriadna udalosť**- podieľa sa na zvýšení kvalitatívnej úrovne systému (hmotnostne, energicky, informačne,...), jej rozsah a dopad na systém, nebol dopredu predpokladaný, prípadne plánovaný a vyvoláva problémy pri vykonávaní rutinných činností,
- **záporná mimoriadna udalosť**- spôsobuje zastavenie činnosti, prípadne zánik pôvodného systému tým, že preruší väzby medzi jeho prvkami, v krajnom prípade spôsobí ich úplnú atomizáciu (rozpad) alebo zničenie.

(www.cvmpsvr.sk)

Mimoriadna situácia je teda obdobie narušenia dosiahnutej úrovne bezpečnosti a stability daného subjektu alebo systému.

Časový prehľad mimoriadnych udalostí na území Slovenskej republiky za roky 2006-2009 je uvedený v Prílohe A

1.2.2 Ďalšie definície súvisiace s problematikou

Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov vysvetľuje tieto pojmy:

Krízová situácia mimo času vojny a vojnového stavu je obdobie, počas ktorého je bezprostredne ohrozená alebo narušená bezpečnosť štátu a ústavné orgány môžu po splnení podmienok ustanovených v ústavnom zákone alebo osobitnom zákone na jej riešenie vyhlásiť výnimočný stav, núdzový stav alebo mimoriadnu situáciu.

Krízovým riadením mimo času vojny a vojnového stavu rozumieme súhrn riadiacich činností orgánov krízového riadenia, ktoré sú zamerané na analýzu a vyhodnotenie bezpečnostných rizík a ohrození, plánovanie, prijímanie preventívnych opatrení, organizovanie, realizáciu a kontrolu činností vykonávaných pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení.

Ústavný zákon č. 277/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu:

Vojnový stav - ak bezprostredne hrozí vypovedanie vojny alebo bezprostredne hrozí napadnutie cudzou mocou bez vypovedania vojny.

Výnimočný stav - dôjde alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k teroristickému útoku, k rozsiahlym pouličným nepokojom spojeným s útokmi na orgány verejnej moci, drancovaním obchodov a skladov alebo s inými hromadnými útokmi na majetok alebo dôjde k inému hromadnému násilnému protiprávnemu konaniu, ktoré svojím rozsahom alebo následkami podstatne ohrozuje alebo narušuje verejný poriadok a bezpečnosť štátu, ak ho nemožno odvrátiť činnosťou orgánov verejnej moci a ak je znemožnené účinné použitie zákonných prostriedkov; výnimočný stav možno vyhlásiť len na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území.

Núdzový stav - ak dôjde alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k ohrozeniu života a zdravia osôb, životného prostredia alebo k ohrozeniu značných majetkových hodnôt v dôsledku živelnej pohromy, katastrofy, priemyselnej, dopravnej alebo inej prevádzkovej havárie; núdzový stav možno vyhlásiť len na postihnutom alebo na bezprostredne ohrozenom území.

Obrana štátu - je súhrn opatrení, ktorými Slovenská republika zachováva mier, bezpečnosť, zvrchovanosť, územnú celistosť a nedotknuteľnosť hraníc a plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu a z ďalších medzinárodných zmlúv vojenskej povahy.

Príprava občanov na obranu štátu je súhrn opatrení vo výchovno-vzdelávacom procese na základných školách a stredných školách zameraných najmä na brannú výchovu a brannú prípravu, zdravotnú prípravu, záujmovú činnosť, technickú činnosť a športovú činnosť.

(Zákon 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky)

1.3 Kríza, krízová situácia

Rozpory v prírode, spoločnosti i ekonomickej činnosti, riziká, ktoré sprevádzajú jednotlivé aktivity človeka, ale i samotná príroda a hospodárstvo sú zdrojom kríz, ktoré sa viac či menej negatívne odrážajú na vývoji ľudstva.

Krízu a krízovú situáciu definujú viacerí autori a pre potreby riešenej práce sú dôležité nasledovné definície.

Kríza je rozhodný okamih alebo časový úsek, po ktorom môže nasledovať zásadná zmena vo vývoji daného deja alebo systému. Je to zložitý, ťažko prekonateľný a nebezpečný stav alebo priebeh dejov v živote spoločnosti, v prírode, v činnosti technických prostriedkov a v technologických procesoch, ktorého negatívne dôsledky môžu vážne ohroziť ich funkciu, prípadne i existenciu. Zároveň sa tento pojem používa ako všeobecné označenie všetkých krízových javov.

Krízová situácia je taký časovo a priestorovo vymedzený alebo ohraničený priebeh javov a procesov po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických systémov a procesov, v dôsledku ktorých sú ohrozené životy ľudí, životné prostredie, ekonomika, duchovné a hmotné hodnoty štátu alebo regiónu a jeho obyvateľov a môže byť nerušené fungovanie inštitúcií verejnej moci.

Krízová situácia je situácia, ktorá svojim charakterom, negatívnymi účinkami a rozsahom vážne naruší, prípadne zmení hospodársky alebo spoločenský chod štátu, územného celku alebo konkrétneho subjektu. Je to nepredvídateľný alebo veľmi ťažko predvídateľný priebeh dejov a činností po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických procesov a systémov ohrozujúcich životy ľudí, životné prostredie, ekonomiku, duchovné a hmotné hodnoty štátu a jeho obyvateľov.

(Filip, 2006)

Šimák (2001) definuje krízovú situáciu ako nepredvídateľný, alebo veľmi ťažko predvídateľný priebeh dejov a činností po narušení rovnovážneho stavu spoločenských, prírodných a technologických systémov ohrozujúcich životy ľudí, životné prostredie, ekonomiku, duchovné a hmotné hodnoty štátu a jeho obyvateľov. Krízové situácie môžu byť spôsobené prírodnými faktormi, ľudskými faktormi a technologickými faktormi.

Krízový stav je právny stav vyhlásený kompetentným orgánom verejnej správy na určitom území na riešenie krízovej situácie v priamej závislosti od jej charakteru a rozsahu (vojna, vojnový stav, výnimočný stav, núdzový stav). Je spojený so zlyhaním všeobecne platných postupov, nástrojov a mechanizmov riadenia a s potrebou aplikovania zásad krízového riadenia vrátane dočasného obmedzenia základných práv a slobôd. Je to stav spoločenského, prírodného, technického alebo technologického systému, ktorý sa odlišuje od stabilného stavu a pôsobí degradačne na celý systém, prípadne na niektoré jeho komponenty. (Filip, 2006)

Krízové javy môžu byť spôsobené :

- prírodnými činiteľmi,

- ľudským činiteľom (antropogénne krízy),
- technologickými procesmi a zariadeniami,
- sekundárnymi vplyvmi krízových javov,
- kombinovanými vplyvmi.

Ľudstvo sa čoraz viac vystavuje do pozície samozničiťľa. Oblasť rizík, ktoré ohrozujú ľudstvo, sa postupne dostáva do nových dimenzií. Prírodné katastrofy sa vo svojich účinkoch dynamicky spájajú s negatívnymi dopadmi havárií a nešťastí spôsobených človekom. Existencia súčasného obrovského množstva rizík, krízových javov a katastrof môže v budúcnosti viesť k rozsiahlym negatívnym zmenám na Zemi, ktoré by mohli mať nezvratný charakter.

1.4 Civilná ochrana

Civilná ochrana je definovaná v Zákone č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva nasledovne.

Civilná ochrana je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku, spočívajúcich najmä v analýze možného ohrozenia a v prijímaní opatrení na znižovanie rizík ohrozenia, ako aj určenie postupov a činnosti pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí.

Poslaním civilnej ochrany je chrániť život, zdravie a majetok a utvárať podmienky na prežitie pri mimoriadnych udalostiach a počas vyhlásenej mimoriadnej situácie.

Informačný systém civilnej ochrany tvorí hlásna a informačná služba civilnej ochrany, pričom:

- **hlásna služba** zabezpečuje včasné varovanie a vyrozumenie osôb o vzniknutej mimoriadnej udalosti alebo o možnosti jej vzniku prostredníctvom dohovorených signálov s využitím varovacej a vyrozumievacej siete a komunikačných prostriedkov,
- **informačná služba** zabezpečuje zber, spracovanie, vyhodnocovanie a poskytovanie informácií.

Úlohy a zodpovednosť CO

Systém úloh a opatrení civilnej ochrany zahŕňa plnenie najmä týchto úloh:

- organizovanie, riadenie a vykonávanie záchranných prác, ktoré spočívajú hlavne v záchrane osôb, poskytnutí predlekárskej a lekárskej pomoci, vyslobodzovaní osôb a v odsune ranených,
- organizovanie a zabezpečovanie hlásnej a informačnej služby,
- poskytovanie núdzového zásobovania a ubytovania.
- zabezpečovanie ukrytia a evakuácie,
- vykonávanie protiradiačných a protichemických opatrení,
- organizovanie, riadenie a vykonávanie prípravy síl a prostriedkov civilnej ochrany a prípravu občanov na sebaobranu a vzájomnú pomoc,
- posudzovanie umiestňovania stavieb a využívania územia a dodržovania záujmov civilnej ochrany na teritóriu pri územnom a stavebnom konaní a technických parametrov zariadení civilnej ochrany,
- zabezpečovanie a vykonávanie edičnej, vedeckovýskumnej a vývojovej činnosti v civilnej ochrane.

Zariadenia civilnej ochrany sú ochranné stavby a stavby alebo ich časti a technologické súčasti, ako aj iné technické stavebné alebo nestavebné zariadenia, ktoré sú predurčené na plnenie úloh civilnej ochrany.

(Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva)

1.4.1 Varovanie obyvateľstva

Varovanie obyvateľstva je jedno z najdôležitejších opatrení civilnej ochrany. Varovanie sa uskutočňuje ak nastáva mimoriadna situácia. Vykonáva sa varovnými signálmi. Podľa tónu signálu a dĺžky jeho trvania vieme pred čím sme varovaný. Varovanie sú uskutočňované prostredníctvom sirén. Varovné signály sú následne dopĺňané hovorenou informáciou prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Druhy signálov:

Varovný signál "VŠEOBECNÉ OHROZENIE" sa vyhlasuje 2 - minútovým kolísavým tónom sirén pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia jej následkov. Kolísavým tónom sirén v trvaní 2 minút sa počas vojnového stavu a počas vojny vyhlasuje aj ohrozenie v prípade možného vzdušného

napadnutia územia štátu. Slovná informácia pri takomto ohrození obsahuje vymedzenia územia, pre ktoré je ohrozenie vyhlásené a výraz "VZDUŠNÝ POPLACH".

Varovný signál "OHROZENIE VODOU" sa vyhlasuje 6 - minútovým stálym tónom sirén. Varuje obyvateľstvo pri ohrození ničivými účinkami vody.

Varovný signál "KONIEC OHROZENIA" sa vyhlasuje 2 - minútovým stálym tónom sirén bez opakovania pri ukončení ohrozenia alebo pri ukončení pôsobenia následkov mimoriadnej udalosti.

(www.minv.sk)

1.5 Krízový manažment

Človek v súčasnosti dokáže objasniť zdroje, príčiny a zákonitosti priebehu prevažnej väčšiny kríz. Vykonanie preventívnych opatrení a vytvorenie účinných mechanizmov sa však môže podieľať na minimalizovaní strát a škôd. Existuje teda zdôvodnená potreba konštituovania osobitného manažmentu, ktorý by sa uvedenými problémami komplexne zaoberal a ktorý sa vo svete bežne označuje ako krízový manažment (Crisis Management) alebo tiež záchranný manažment (Emergency Management), či manažment katastrof (Disaster Management).

Krízový manažment je súhrn riadiacich činností orgánov krízového riadenia, ktoré sú zamerané na analýzu a vyhodnotenie rizík a ohrození, plánovanie, prijímanie preventívnych opatrení, organizovanie, realizáciu a kontrolnú činnosť vykonávaných pri príprave na ne a pri ich riešení.

Pôsobnosť krízového manažmentu siaha do všetkých súčastí spoločenského života a ľudských aktivít, ale je do značnej miery zameraná aj na životné prostredie a rizikové technické zariadenia a technologické procesy.

Krízový manažment je teda zameraný na riešenie:

- medzinárodnopolitických kríz
- sociálnych kríz
- ekonomických kríz
- kríz vyvolaných prírodnými činiteľmi
- následkov mimoriadnych udalostí najrôznejšieho charakteru

Základným nástrojom krízového manažmentu je prevencia vzniku krízových javov. Aj keď o prevencii zvykneme hovoriť ako o základnej idei krízového manažmentu, je nevyhnutné akceptovať aj jeho úlohu pri záchrane ľudských životov, materiálnych hodnôt i životného prostredia. Príprava na riešenie krízových javov sa uskutočňuje prostredníctvom krízového plánovania.

(Filip, 2006)

Cieľom krízového manažmentu je posudzovať možné riziká a analyzovať podmienky vzniku krízových javov, popísať predpokladaný vývoj a priebeh krízy, vypracovať varianty vývoja krízy (vyhodnotiť silné a slabé stránky krízy), analyzovať varianty zo systémového pohľadu a z hľadiska účastnosti jednotlivých subjektov na kríze (posúdiť negatívne pôsobenie dôsledkov krízy), prijať adekvátne riešenia, ktoré by boli použité v prípade vzniku krízy, dostať krízu pod kontrolu a minimalizovať škody a straty.

(www.fsi.uniza.sk)

1.6 Krízové plánovanie

Krízové plánovanie je síce jednou zo základných funkcií krízového manažmentu, no aj organizovanie a vedenie ľudí má na úspešne riešenie krízových javov veľký vplyv. Všeobecne je možné tvrdiť, že krízové plánovanie stanovuje ciele, ktoré chce dosiahnuť bezpečnostný systém, no na druhej strane je tiež nástrojom na vytváranie zdrojov určených na riešenie krízových javov a posudzovanie potrieb spoločnosti v proces zvyšovania úrovne bezpečnosti v danom regióne a možnosti, ktoré má spoločnosť na riešenie krízových situácií vytvorené, prípadne ktoré je schopná v danom čase vytvoriť.

Štruktúra krízového plánovania nie je jednoznačne daná žiadnou právnou normou a v nadväznosti na zásadné spoločenské zmeny po roku 1989 i 1993, ale tiež na proces vstupu do EÚ a NATO, ale tiež so zásad platných v EÚ a za základné porovnávacie kritérium stanovíme podporu obrany a ostatných krízových situácií, môžeme krízové plánovanie rozdeliť na dva základné druhy, ktorými je obranné plánovanie a civilné núdzové plánovanie.

Krízové plánovanie v Slovenskej republike je možné zo systémového hľadiska členiť podľa Prílohy B.

(Filip, 2006)

1.6.1 Obranné plánovanie

Predstavuje špecifický proces plánovania, prostredníctvom ktorého jednotlivé štáty alebo spoločenstva štátov uskutočňujú svoju riadiacu a koordinačnú funkciu v rámci ochrany slobody, nezávislosti, suverenity, územnej celistvosti, zásad demokratického ústavného systému a pri ochrane života a majetku občanov.

Obranné plánovanie je systém, ktorý umožňuje racionálne vyvažovanie požiadaviek zabezpečenia obrany s finančnými, vecnými a ľudskými zdrojmi. Zabezpečuje dostupnosť a efektívnosť využívania zdrojov, ktoré sú na zabezpečenie obrany vyčlenené.

Cieľom obranného plánovania Slovenskej republiky je vytváranie, udržiavanie a používanie nevyhnutných obranných kapacít a vytváranie podmienok na zabezpečenie obrany SR.

Obranné plánovanie plní najmä tieto úlohy:

- určenie postupu na dosiahnutie požadovaných kapacít a schopností ozbrojených síl a podpory obrany štátu,
- stanovenie požiadaviek na zabezpečenie obrany v závislosti od dostupnosti zdrojov,
- určenie limitov ľudských zdrojov, vecných zdrojov a finančných zdrojov potrebných na zabezpečenie úloh obrany štátu,
- plánovanie rozpočtových prostriedkov potrebných na dosiahnutie požadovaných kapacít a schopností ozbrojených síl a podpory obrany štátu.

1.6.2 Civilné núdzové plánovanie

Civilné núdzové plánovanie sa v zmysle zákona NR SR č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu definuje ako príprava a koordinácia opatrení na zabezpečenie funkčnosti orgánov verejnej moci, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu a civilnej ochrany obyvateľstva v čase krízovej situácie.

Vrcholným orgánom civilného núdzového plánovania v podmienkach Slovenskej republiky je Výbor pre civilné núdzové plánovanie Bezpečnostnej rady SR.

Základné ciele civilného núdzového plánovania (národného i v rámci NATO) môžeme vyjadriť týmito úlohami:

- udržanie funkčnosti štátnej správy a územnej samosprávy počas krízových situácií vrátane vojny a zabezpečenie jej obnovy po narušení,

- zaistenie prijateľnej úrovne sociálneho a ekonomického života počas krízových situácií vrátane vojny,
- podpora a ochrana života, zdravia a majetku obyvateľov počas krízových situácií vrátane vojny,
- spolupráca s ozbrojenými silami a ich podpora v mieri i počas krízových situácií vrátane vojny (najmä poskytovania expertov),
- podpora opatrení NATO na prevenciu i zvládnutie krízových situácií,
- vykonávanie poradenstva pre NATO na úseku civilnej podpory humanitárnych i vojenských operácií

Prvky civilného núdzového plánovania uvádza Príloha C.

Civilné núdzové plánovanie je systém komplexného zabezpečenia zdrojov, síl a prostriedkov nevyhnutných na zvládnutie nevojenských krízových javov a civilnú podporu ozbrojených síl a vojenských operácií. Zabezpečuje prípravu a koordináciu opatrení uskutočňovaných orgánmi verejnej moci na zaistenie vnútorného poriadku v štáte, ochrany obyvateľstva, hospodárstva štátu, kultúrnych hodnôt a trvalej funkčnosti štátnej správy počas krízových situácií. Zasaňuje do kompetencií takmer všetkých rezortov a orgánov štátnej správy a samosprávy, ozbrojených bezpečnostných zborov, záchranných a havarijných zborov a služieb a produkčnej schopnosti hospodárstva. Prehľad základných cieľov civilného núdzového plánovania je uvedený v Prílohe D.

(Filip, 2006)

1.6.3 Havarijné plánovanie

Havarijné plánovanie je dôležitým systémovým nástrojom na riešenie závažných priemyselných havárií a na obmedzovanie ich následkov na život a zdravie ľudí, životné prostredie a majetok. Právnym základom havarijného plánovania v SR je zákon NR SR č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií, ktorý ukladá prevádzkovateľom patriacim pod režim zákona povinnosť vypracovať havarijný plán. Jeho účelom je zabezpečenie včasnej a adekvátnej prípravy a reakcie na závažnú priemyselnú haváriu alebo jej bezprostrednú hrozbu v záujme ochrany života a zdravia ľudí, životného prostredia a majetku. Podrobnosti o havarijnom pláne, jeho vypracúvaní, uchovávaní, prehodnocovaní a precvičovaní stanovuje vyhláška MŽP SR č. 490/2002 Z. z. o bezpečnostnej správe a havarijnom pláne.

Úlohou havarijného plánovania je analyzovať zdroje ohrozenia občanov, majetku i životného prostredia v dôsledku vzniku závažných priemyselných havárií, rozpracovať scenáre ich priebehu a navrhnuť účinné opatrenia na minimalizovanie ich negatívnych dopadov. Havarijné plány majú na jednej strane výrazne preventívny charakter, keď v nadväznosti na poznanie zdrojov stanovujú opatrenia na zníženie pravdepodobnosti vzniku havárie a na druhej strane vytvárajú podmienky na optimálne riešenie havárie a odstraňovanie jej negatívnych dôsledkov nielen na výrobu, ale tiež na ľudské, materiálové aj prírodné zdroje.

(Filip, 2006)

2. Cieľ práce

Cieľom práce je uskutočniť teoretický rozbor a analýzu legislatívnych podkladov, ktoré zabezpečujú vznik a fungovanie vyšších územných celkov vo všeobecnosti, analýza súčasného stavu možností, kompetencií a povinností samosprávneho kraja v oblasti civilnej ochrany vzhľadom k súčasnému legislatívnemu rámcu danej problematiky, analýza samosprávneho kraja z hľadiska potenciálnych hrozieb a návrh prípadných zmien v danej problematike v tomto samosprávnom kraji.

Primárnym cieľom bakalárskej práce je objektívne zhodnotenie súčasného stavu v oblasti možností VÚC alebo samosprávneho kraja pri riešení krízových situácií vo všeobecnej rovine bez rozlíšenia charakteru krízovej situácie.

Sekundárnym cieľom je navrhnutie riešení alebo opatrení na základe ktorých by sa možnosti pri riešení krízových situácií samosprávneho kraja kvalitatívne posunuli na vyššiu úroveň.

Za cieľ bakalárskej práce sme si určili:

- popísať kompetencie a úlohy Vyššieho územného celku v oblasti civilnej ochrany, ktoré pre VÚC vyplývajú zo zákona
- Orgán krízového riadenia na území kraja
- Bezpečnostná rada
- Krízový štáb
- charakterizovať a popísať kompetencie Vyššieho územného celku pri obrane štátu a hospodárskej mobilizácii
- charakterizovať a popísať činnosť Vyššieho územného celku pri povodniach
- charakterizovať a popísať povinnosti a možnosti Vyššieho územného celku počas evakuácie
- navrhnúť ďalšie opatrenia, ktoré by bolo vhodné dať do kompetencie Vyššieho územného celku

3. Metodika práce

Bakalárska práca vychádza zo zákonov Slovenskej republiky, ktoré sa týkajú kompetencií a úloh Vyšších územných celkov pre riešenie krízových situácií a z preštudovanej literatúry o Vyšších územných celkoch.

Pri spracúvaní práce bola problematika riešenia krízových situácií konzultovaná priamo s pracovníkmi Bratislavského samosprávneho kraja, ktorí majú v kompetencii práve riešenie krízových situácií a majú poznatky a skúsenosti priamo z praxe.

Pracovné postupy pozostávajú z prieskumu kompetencií samosprávneho kraja. Prieskum je realizovaný na základe analýz literárnych a legislatívnych podkladov a osobných rozhovorov s vedúcim oddelenia krízového riadenia Bratislavského samosprávneho kraja.

4. Vlastná práca

4.1 Pôsobnosť VÚC v oblasti civilnej ochrany

Kompetencie a úlohy samosprávneho kraja v oblasti civilnej ochrany sú stanovené v Zákone č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších právnych predpisov, ktorý ich vymedzuje na :

- poskytovanie podkladov obvodnému úradu v sídle kraja potrebných na vypracovanie plánov analýzy územia kraja a plánov na ochrany obyvateľstva z hľadiska možných mimoriadnych udalostí,
- spoluprácu s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a zabezpečovaní evakuácie na svojom území a utvára podmienky pri evakuácii na súčinnosť medzi samosprávnymi krajinami,
- poskytovanie obvodnému úradu v sídle kraja údaje o zariadeniach civilnej ochrany a spoluprácu s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a riešení ukrytia obyvateľstva,
- metodické riadenie a vykonávanie prípravy obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc, taktiež aj prípravu na poskytovanie prvej pomoci v spolupráci s verejnoprávnymi inštitúciami s humanitným poslaním, medzi ktorí patria napríklad Slovenský Červený kríž, Zväz civilnej ochrany Slovenskej republiky, dobrovoľné jednotky požiarnej ochrany, Rýchla zdravotnícka pomoc, Hygienická služba, Banská záchranná služba, Horská služba, Jaskyniarska záchranná služba, Asociácia cvičiteľov záchranárskych psov, Vodná záchranná služba
- podieľanie sa na preventívno-výchovnej a propagačnej činnosti v civilnej ochrane.

Niektoré kompetencie úloh boli naň prenesené z orgánov štátnej správy medzi ktoré môžeme zahrnúť napríklad vedenie potrebnej dokumentácie v oblasti civilnej ochrany a podieľanie sa na tvorbe a uskutočňovaní úloh integrovaného záchranného systému.

Spolupráca VÚC s orgánmi štátnej správy spočíva najmä v tom, že na základe týchto podkladov, plánov, analýz prípadne usmernení v oblasti civilnej ochrany následne obvodný úrad v sídle kraja plní úlohy vyplývajúce zo Zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej

ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, taxatívne vymenované ustanovení § 13 tohto zákona, ktoré sú zamerané na analytickú, organizačnú, riadiacu a rozhodovaciu činnosť v oblasti civilnej ochrany.

Obvodný úrad v sídle kraja vykonáva nasledovné činnosti:

- vypracúva analýzy územia kraja z hľadiska možných mimoriadnych udalostí,
- uplatňuje stavebno-technické požiadavky na stavby z hľadiska požiadaviek civilnej ochrany,
- rozhoduje o zrušení zariadenia na účely civilnej ochrany podľa Zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok),
- vypracúva a vedie dokumentáciu civilnej ochrany,
- riadi a kontroluje plnenie úloh civilnej ochrany v pôsobnosti obvodných úradov a kontroluje plnenie úloh civilnej ochrany obcami, inými právnickými osobami a fyzickými osobami,
- organizuje preventívno-výchovnú a propagačnú činnosť v civilnej ochrane,
- riadi záchranné práce, ak ich rozsah presahuje územný obvod obvodného úradu; prednosta obvodného úradu v sídle kraja je oprávnený ukladať úlohy a vydávať príkazy prednostom obvodných úradov, vedúcim iných štátnych orgánov a starostom obcí vo svojom územnom obvode súvisiace s riadením záchranných prác,
- plánuje, vyhlasuje, riadi a zabezpečuje evakuáciu, ak jej rozsah presahuje územný obvod obvodného úradu,
- zabezpečuje úlohy ustanovené pre civilnú ochranu za brannej pohotovosti štátu,
- vypracúva v súčinnosti s obvodnými úradmi plán ochrany obyvateľstva a zabezpečuje jeho precvičenie,
- riadi informačný systém civilnej ochrany a plní jeho úlohy na území kraja,
- predkladá návrh skladby, rozsahu a určenia výdavkov na civilnú ochranu z prostriedkov štátneho rozpočtu na schválenie ministerstvu vnútra,
- koordinuje a kontroluje hospodárenie obvodných úradov s materiálom civilnej ochrany,
- analyzuje a vyhodnocuje opatrenia vykonávané na riešenie mimoriadnej udalosti, škody spôsobené mimoriadnou udalosťou a náklady vynaložené na vykonanie záchranných prác.

Obvodný úrad v sídle kraja vyhlasuje a odvoláva mimoriadnu situáciu na území kraja, ak rozsah mimoriadnej udalosti presahuje územný obvod obvodného úradu, a neodkladne vyžaduje prostredníctvom ministerstva vnútra vyhlásenie mimoriadnej situácie, ak rozsah mimoriadnej udalosti presahuje jeho územný obvod.

4.2 Orgány krízového riadenia na území kraja

VÚC nie je orgánom krízového riadenia nemá vlastné prostriedky na riadenie a realizáciu na záchranných prác v prípade vzniku mimoriadnych udalosti, avšak spolupracuje s orgánmi štátu, ktoré tieto činnosti zabezpečujú a aktívne sa na nich podieľa ako člen bezpečnostnej rady kraja a krízového štábu, ktorý je výkonným orgánom orgánu krízového riadenia.

Orgánmi krízového riadenia sú

- a) vláda Slovenskej republiky, Bezpečnostná rada Slovenskej republiky,
- b) ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy ,
- c) Národná banka Slovenska,
- d) krajský úrad,
- e) bezpečnostná rada kraja,**
- f) obvodný úrad,
- g) bezpečnostná rada okresu,
- h) obec.

4.2.1 Bezpečnostná rada kraja

Hlavným dôvodom pre zdôraznenie činností bezpečnostnej rady kraja a jej úloh v období krízovej situácie je skutočnosť, že jedným z členov bezpečnostnej rady kraja je aj predseda VÚC, ktorý je pri výkone tejto funkcie nezastupiteľný.

Bezpečnostná rada kraja vyhodnocuje bezpečnostnú situáciu v územnom obvode kraja v súčinnosti s okresnými bezpečnostnými radami, inými štátnymi orgánmi a vyšším územným celkom, pripravuje návrhy opatrení na zachovanie bezpečnosti kraja a opatrenia na predchádzanie krízovej situácii a predkladá ich Bezpečnostnej rade SR.

Bezpečnostná rada kraja v období krízovej situácie plní úlohy súvisiace:

- so zachovávaním alebo obnovou demokratického poriadku,
- s organizovaním činnosti na obnovu zákonného stavu, na ochranu života a zdravia osôb, majetku a životného prostredia,
- so zabezpečovaním riadneho fungovania hospodárstva, zásobovania, dopravy, zdravotnej starostlivosti a verejného poriadku,
- s obmedzovaním základných práv a slobôd, ukladaním povinností právnickým osobám a fyzickým osobám v rozsahu podľa tohto ústavného zákona.

Bezpečnostná rada kraja ukladá úlohy obvodným bezpečnostným radám, iným štátnym orgánom a VÚC v obvode svojej pôsobnosti. Zodpovedá za výkon svojej funkcie vláde SR.

Predsedom bezpečnostnej rady kraja je prednosta krajského úradu. Podpredsedom bezpečnostnej rady kraja je zástupca prednostu krajského úradu. Ďalšími členmi bezpečnostnej rady kraja sú riaditeľ krajského riaditeľstva Policajného zboru, riaditeľ územnej vojenskej správy, riaditeľ krajského riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru a **predseda vyššieho územného celku**.

(Ústavný zákon 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu)

4.2.2 Krízový štáb

Krízový štáb je výkonný orgán orgánu krízového riadenia, ktorého úlohou je analyzovať riziká krízovej situácie, navrhovať opatrenia na jej riešenie a koordinovať činnosť zložiek v jeho pôsobnosti v období krízovej situácie.

(Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu)

Krízové štáby sú zriaďované ministerstvom, príslušnými krajskými a obvodnými úradmi a tiež obcou.

Krízový štáb sa zriaďuje v prípadoch ohrozenia životov, zdravia občanov v prípade ohrozenia majetku v dôsledku vzniku mimoriadnej udalosti alebo po jej vzniku.

Krízový štáb spravidla plní úlohy na zabezpečenie a vykonávanie záchranných a likvidačných prác pri povodniach, požiaroch, zemetrasenia a iných živelných udalostiach.

Ďalej sa podieľa na evakuácií obyvateľstva z ohrozených respektíve postihnutých oblastí ako aj na plnení úloh a vykonávaní opatrení na zamedzenie šírenia chorôb v prípade epidemiologického a pandemického ohrozenia územia .

Spolupôsobí tiež na zabezpečovaní režimu života, stravovania, ubytovania bezpečnosti a ochrany občanov v ohrozených alebo postihnutých územiach.

4.3 Pôsobnosť VÚC v oblasti obrany štátu a hospodárskej mobilizácie

4.3.1 Obrana štátu

Obrana štátu (Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane SR v znení neskorších predpisov) je súhrn opatrení, ktorými SR zachováva mier, bezpečnosť, zvrchovanosť, územnú celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc a plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu a z ďalších medzinárodných zmlúv vojenskej povahy, ktoré sú uvedené v Ústave SR .

VÚC na úseku obrany štátu plní tieto úlohy:

- v spolupráci s obvodným úradom v sídle kraja a obcami sa podieľa na príprave a kontrole zabezpečenia úloh obrany štátu v obvode svojej pôsobnosti,
- podieľa sa na riešení problémov, ktoré sa týkajú viacerých obcí v obvode vyššieho územného celku na úseku obrany štátu, a riešení problémov, ktoré môžu vzniknúť alebo vznikli v čase vojny alebo vojnového stavu,
- spolupracuje s príslušnou vyššou vojenskou správou na príprave a zabezpečovaní úloh obrany štátu v obvode svojej pôsobnosti,
- podieľa sa na príprave občanov na obranu štátu v obvode svojej pôsobnosti.

Vyšší územný celok je pri plnení týchto úloh financovaný formou štátnych dotácií.

(Čl. 11 ods. 6 Zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších právnych predpisov)

4.3.2 Hospodárska mobilizácia

Hospodárskou mobilizáciou sa rozumie súbor hospodárskych a organizačných činností a opatrení, pripravovaných v stave bezpečnosti ako súčasť prípravy štátu na

obranu a riešenie krízových situácií vykonávaných v oblasti výroby, služieb a financovania, na zabezpečenie zdrojov, ktorá ako súčasť prvku zabezpečenia slúži na zmiernenie následkov krízovej situácie.

VÚC je subjektom HM a vykonáva jej opatrenia medzi ktoré patria organizácia dopravného zabezpečenia, organizácia sociálneho zabezpečenia, redukovaný výchovno-vzdelávací proces, ochrana kultúrneho dedičstva ako prenesení výkon štátnej moci.

VÚC v období krízovej situácie podľa Zákona č. 414/2002 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1993 Z.z. o vymedzení pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov:

- vykonáva vyššie uvedené opatrenia hospodárskej mobilizácie a spolupracuje s orgánmi štátnej správy a s obcami na svojom území,
- spolupracuje pri vykonávaní opatrení hospodárskej mobilizácie s obvodným úradom v sídle kraja pri uplatňovaní požiadaviek na ústredných orgánoch,
- rozhodnutím (Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších právnych predpisov(správny poriadok)) alebo v období krízovej situácie príkazom predsedu vyššieho územného celku
  1. určuje subjekty hospodárskej mobilizácie a rozsah opatrení hospodárskej mobilizácie podľa § 7 citovaného zákona,
  2. mení určeným subjektom rozsah vykonávania opatrení hospodárskej mobilizácie podľa,
  3. zrušuje určené subjekty vrátane vykonávania opatrení hospodárskej mobilizácie podľa ,
- vedie evidenciu údajov podľa § 7 ods. 10 tohto zákona o právnických osobách a fyzických osobách podnikateľoch, určených ako subjekt hospodárskej mobilizácie podľa § 4 ods. 1 písm. d) vyšším územným celkom a na vyžiadanie obvodného úradu v sídle kraja ho informuje o týchto osobách,
- spracováva a aktualizuje informácie potrebné na vykonávanie opatrení hospodárskej mobilizácie vo vyššom územnom celku v jednotnom informačnom systéme hospodárskej mobilizácie podľa § 10 písm. d),(MH SR.- koordinuje a zabezpečuje vývoj, udržiavanie a využívanie jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie a upresňuje subjektom hospodárskej mobilizácie spôsob používania, spracovania a aktualizácie údajov sledovaných v jednotnom

informačnom systéme hospodárskej mobilizácie,)

- metodicky usmerňuje a koordinuje vykonávanie opatrení hospodárskej mobilizácie so subjektmi hospodárskej mobilizácie, ktoré určil,
- kontroluje vykonávanie opatrení hospodárskej mobilizácie a o vykonaných opatreniach poskytuje ministerstvu hospodárstva informácie na jeho žiadosť.

Pôsobnosť VÚC pri zabezpečovaní obrany štátu a hospodárskej mobilizácií sa javí rozsiahla ale pri skúmaní jej činností som dospela k záveru, že jeho rozhodovacia právomoc je veľmi obmedzená. Zameriava sa len na rozhodovanie o určovaní subjektov hospodárskej mobilizácie vrátane rozsahu vykonávania opatrení hospodárskej mobilizácie, menenie rozsahu vykonávania týchto opatrení HM určeným subjektom a zrušovanie určených subjektov vrátane vykonávania opatrení HM. Ostatnými činnosťami a úlohami síce významným spôsobom avšak len v postavení spolupracovníka, prostredníka a vykonávateľa sa spolu s ostatnými orgánmi verejnej správy podieľa na obrane štátu a HM.

4.4 Pôsobnosť VÚC v oblasti ochrany pred povodňami

Na území SR zabezpečujú a riadia ochranu pred povodňami:

- ministerstvo,
- krajské úrady životného prostredia,
- obvodné úrady životného prostredia,
- obce.

Krajský úrad životného prostredia riadi a koordinuje vykonávanie opatrení na ochranu pred povodňami na území kraja. Spolupracuje vo veciach ochrany pred povodňami s obvodným úradom v sídle kraja, s **vyšším územným celkom** a so správcom vodohospodársky významných vodných tokov.

V oblasti prevencie :

- spolupracuje s poverenými osobami, so správcom vodohospodársky významných vodných tokov, **vyšším územným celkom**, obcami a s ostatnými dotknutými orgánmi štátnej správy na vyhotovení predbežného hodnotenia povodňového rizika a návrhov plánov manažmentu povodňového rizika, ich prehodnocovaní a aktualizácii,

- zriaďuje krajskú povodňovú komisiu a jej technický štáb a vypracúva jej štatút,
- schvaľuje štatút obvodnej povodňovej komisie

(Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami)

4.4.1 Povodňová komisia

Krajskú povodňovú komisiu zriaďuje krajský úrad životného prostredia. Pôsobnosť krajskej povodňovej komisie je zhodná s územnou pôsobnosťou krajského úradu životného prostredia. Krajský úrad životného prostredia vypracúva štatút krajskej povodňovej komisie, ktorý obsahuje úlohy krajskej povodňovej komisie, jej technického štábu a zásady rokovania, ktorý schvaľuje ministerstvo.

Predseda krajskej povodňovej komisie je prednosta krajského úradu životného prostredia a tajomník je zástupca odboru štátnej vodnej správy krajského úradu životného prostredia. Prednosta krajského úradu životného prostredia žiada o vyslanie zástupcov do krajskej povodňovej komisie obvodný úrad v sídle kraja, krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru, **vyšší územný celok**, krajské riaditeľstvo Policajného zboru, krajský úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie, krajský lesný úrad, správcu vodohospodársky významných vodných tokov, regionálny úrad verejného zdravotníctva a ďalšie orgány a organizácie podľa potreby a s ohľadom na ich územnú pôsobnosť. Vyzvané orgány a organizácie vysielajú do krajskej povodňovej komisie zástupcov s rozhodovacími a riadiacimi právomocami na organizovanie vykonávania povodňových zabezpečovacích prác a povodňových záchranných prác.

Poznáme tieto druhy povodňových komisií: Ústredná povodňová komisia, krajská povodňová komisia, obvodná povodňová komisia, povodňové komisie obcí.

(Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami)

Obvodný úrad v sídle kraja vyhlasuje a odvoláva mimoriadnu situáciu na návrh krajského úradu životného prostredia. Informuje o tom ministerstvo vnútra, ministerstvo, správcu vodohospodársky významných vodných tokov a ústav. Spolupracuje s krajským úradom ŽP a s **VÚC** vo veciach ochrany pred povodňami, na zostavovaní povodňového plánu kraja. Ďalej:

- schvaľuje povodňový plán záchranných prác okresu,
- spracúva povodňový plán záchranných prác kraja, ktorý predkladá na schválenie ministerstvu vnútra,

- schválený povodňový plán záchranných prác kraja poskytuje krajskému riaditeľstvu Hasičského a záchranného zboru a krajskému úradu životného prostredia,
- spolupracuje s krajským úradom životného prostredia a s vyšším územným celkom na zostavovaní povodňového plánu kraja,
- vyhlasuje a odvoláva na návrh krajského úradu životného prostredia mimoriadnu situáciu a riadi povodňové záchranné práce podľa § 13 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov.
- informuje o vyhlásení a odvolaní mimoriadnej situácie ministerstvo vnútra, ministerstvo, správcu vodohospodársky významných vodných tokov a ústav,
- vypracúva priebežné správy počas mimoriadnej situácie a predkladá ich ministerstvu vnútra, ministerstvu a krajskému úradu životného prostredia,
- vypracúva vyhodnotenie povodňových záchranných prác v rozsahu potrebnom na vypracovanie súhrnnej správy o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach a predkladá krajskému úradu životného prostredia.

Povinnosti VÚC pri povodniach (Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami):

- spolupracuje s poverenými osobami, so správcom vodohospodársky významných vodných tokov, s orgánmi štátnej vodnej správy a s obcami na vypracovaní, prehodnocovaní a aktualizáciách predbežného hodnotenia povodňového rizika a častí plánov manažmentu povodňového rizika, ktoré sa týkajú územia vyššieho územného celku,
- využíva predbežné hodnotenie povodňového rizika, mapy povodňového ohrozenia a povodňového rizika a informácie o určených inundačných územiach na určenie regulatív priestorového usporiadania a funkčného využívania územia v procesoch územného plánovania,
- podieľa sa v súčinnosti s krajským úradom životného prostredia, obvodným úradom životného prostredia, obvodným úradom v sídle kraja, obvodným úradom a obcami na príprave a kontrole zabezpečenia ochrany pred povodňami,
- spolupracuje s krajským úradom životného prostredia a s obvodným úradom v sídle kraja na zostavovaní povodňového plánu kraja,

- podieľa sa na riešení problémov zabezpečovania ochrany pred povodňami, ktoré sa týkajú viacerých obcí, a taktiež na riešení problémov, ktoré vzniknú počas povodní a pri obnove územia postihnutého povodňami,
- vytvára pre regionálnu správu ciest podmienky na plnenie jej úloh na úseku ochrany pred povodňami,
- schvaľuje plán hliadkovej služby regionálnej správy ciest,
- spolupracuje s organizáciami, ktoré poskytujú alebo sprostredkujú humanitnú, vecnú alebo finančnú pomoc obciam a občanom postihnutým povodňami,
- plní úlohy počas mimoriadnej situácie podľa Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na VÚC
- vyhodnocuje povodňové škody na majetku vo svojom vlastníctve, správe alebo užívaní a vyhodnotenú povodňovú škodu predkladá krajskému úradu životného prostredia,
- vypracúva súhrnnú správu o priebehu povodní, ich následkoch a vykonaných opatreniach a správu predkladá krajskému úradu životného prostredia.

4.5 VÚC a evakuácia

Zákon NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v § 3 ods. 10 uvádza, že evakuáciou sa rozumie odsun ohrozených osôb, zvierat, prípadne vecí z určitého územia. Vyhláška MV SR č. 75/1995 Z. z. o zabezpečovaní evakuácie, ako všeobecne záväzný právny predpis stanovuje úlohy a opatrenia v oblasti ochrany obyvateľstva evakuáciou. Pri zabezpečovaní úloh evakuácie samosprávny kraj spolupracuje s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a zabezpečovaní evakuácie na svojom území a utvára podmienky pri evakuácii na súčinnosť medzi samosprávnymi kraji. V rámci spolupráce s orgánmi štátnej správy poskytuje požadované údaje a navrhuje do evakuačnej komisie kraja a obvodu odborne spôsobilých zamestnancov z oblasti dopravy, zdravotníctva, kultúry a školstva.

Evakuácia patrí medzi základné druhy kolektívnej ochrany obyvateľstva a vykonáva sa z dôvodu nevyhnutného časového obmedzenia pobytu osôb na ohrozenom území:

- a) krátkodobo – s možným návratom osôb do 72 hodín
- b) dlhodobo – s možným návratom osôb po 72 hodinách

Evakuácia sa vyhlasuje až po vyhlásení mimoriadnej situácie. Časové obmedzenie závisí od druhu mimoriadnej udalosti. (Buzalka, 2004)

Znenie vyhlásenia evakuácie je uvedené v Prílohe E .

Obyvateľstvo sa vyzumieva o vyhlásení evakuácie prostredníctvom hromadných informačných prostriedkov.

Evakuáciu vyhlasuje a vykonáva obvodný úrad v sídle kraja. Jeho činnosť koordinuje MV SR.

Na území VÚC riadi a zabezpečuje evakuáciu obvodný úrad v sídle kraja prostredníctvom evakuačnej komisie kraja, ktorú zriaďuje prednosta obvodného úradu v sídle kraja.

4.5.1 Dokumentácia evakuácie

Ministerstvá, iné orgány štátnej správy, obce, podnikatelia a iné právnické osoby a fyzické osoby podľa rozhodnutia obvodného úradu sa podieľajúce na evakuácii, vypracúvajú plány evakuácie , ktorými sa riadia pri jej zabezpečovaní a vykonávaní. Po vypracovaní plánov spracovateľa predkladajú požadované údaje potrebné na celkové zabezpečovanie a riadenie evakuácie.

Prehľad dokumentácie, ktorú obsahuje plán, je uvedený v Prílohe F.

Plány vo svojej pôsobnosti schvaľuje minister, vedúci iného štátneho orgánu, starosta obce, štatutárny vedúci právnickej osoby a fyzická osoba.

Orgány, organizácie, obvodný úrad a obec, právnické osoby a fyzická osoba, ktoré organizujú iba príjem a umiestnenie evakuovaných, vypracúvajú plány iba v rozsahu nimi vykonávanej činnosti.

Grafická časť plánov sa vypracúva spravidla na mapách alebo plánoch obce v mierkach 1:1 440, 1:2 880, 1:5 000 alebo 1:10 000, okresu v mierkach 1:10 000, 1:25 000 alebo 1:50 000, kraja v mierke 1:100 000, republiky v mierkach 1:200 000 alebo 1:500 000 podľa konkrétnych podmienok a možností.

Plán sa spresňuje k 31. decembru predchádzajúceho roku vždy do 28. februára príslušného kalendárneho roku a predkladá sa písomne a vo forme tabuliek v týchto lehotách:

- ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy, iné štátne orgány, právnické osoby a fyzické osoby za svoje objekty obci do 15. januára,
- obec obvodnému úradu do 31. januára,
- obvodný úrad obvodnému úradu v sídle kraja do 15. februára,
- obvodný úrad v sídle kraja ministerstvu vnútra do 28. februára.

Predmetom spresňovania sú zmeny v zložení evakuačnej komisie, v miestach činnosti evakuačnej komisie a evakuačných zariadení, v počtoch evakuovaných, v odbornom zabezpečení a zmeny iných údajov majúcich vplyv na vykonanie evakuácie. Pri podstatných zmenách obsahu plánu sa údaje spresňujú ihneď.

(Vyhláška MV SR č. 75/1995 Z. z. o zabezpečovaní evakuácie v znení neskorších predpisov)

Analýzu územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí vypracováva obvodný úrad v sídle kraja . Podľa príslušných zákonov, VÚC poskytuje len dokumentáciu a spolupracuje po požiadaní iným orgánom.

4.6 Analýza rizík a možných krízových situácií na území Bratislavského samosprávneho kraja - príklad

Stručnú analýzu rizík a možných krízových situácií na území Bratislavského samosprávneho kraja som ako príklad použila preto, že údaje o pôsobnosti VÚC v spracovávanej oblasti som si zabezpečovala najmä osobnou konzultáciou tejto problematiky s vedúcim oddelenia krízového riadenia Bratislavského samosprávneho kraja.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky eviduje zdroje rizík podľa jednotlivých regiónov Slovenska. Bratislavský kraj podľa tejto evidencie je porovnateľný s ostatnými regiónmi Slovenskej republiky, pričom odchýlky vykazuje pri jednotlivých oblastiach maximálne o jeden stupeň miery rizika. Z tejto evidencie je zjavné, že Bratislava je z pohľadu nevojenských rizík najviac ohrozená najmä požiarimi (či už v prírodnom, alebo urbanizovanom prostredí), chemickým znečistením (skladovanie, výroba a preprava chemických látok, ropy a ropných produktov), nehodami v oblasti infraštruktúry (dopravné nehody, havárie na vodohospodárskych a energetických objektoch) a takisto sprievodnými ohrozeniami následkom výpadku energií pri mimoriadnych udalostiach . Ostatné zdroje

rizík, ako sú napríklad teroristické útoky, epidemiologické ohrozenie, sociálne nepokoje, či etnické, náboženské alebo ideologické konflikty, vykazujú menšie riziká. Podrobný prehľad zdrojov rizík v oblasti Bratislavy je uvedený v tabuľke prílohy G.

5. Návrh na využitie výsledkov

Po preštudovaní dostupnej literatúry, platných zákonov, vyhlášok a osobných stretnutiach s vedúcim krízového riadenia Bratislavského samosprávneho kraja som dospela k záveru- názoru, že kompetencie VÚC v oblasti riešenia neočakávaných udalostí sú slabé. Tento stav je dôsledok toho, že VÚC nemá územnú pôsobnosť. Jej pôsobnosť je vymedzená na organizácie v jej zriaďovateľskej pôsobnosti kam patrí školstvo, kultúra, zdravotníctvo, sociálne zariadenia a doprava.

V rámci preneseného výkonu štátnej správy na VÚC

iným orgánom materiály ako analýzy územia, údaje o zariadeniach civilnej ochrany a podobné materiály.

Jednou z možností rozšírenia kompetencií VÚC je preniesť naň viac pôsobností z orgánov štátnej správy (krajské úrady, obvodné úrady), čo je však možné uskutočniť jedine zákonom. Rozšírením kompetencií VÚC v oblasti civilnej ochrany, obrany štátu a hospodárskej mobilizácie by umožnilo VÚC nie len spolupracovať s orgánmi štátnej správy ale samostatne vykonávať činnosti uvedené v týchto oblastiach.

Takýto zásah do pôsobnosti VÚC by si vyžadoval aj personálne rozšírenie oddelenia krízového riadenia. Ako príklad je možné uviesť Bratislavský samosprávny kraj, kde v súčasnosti pracujú len dvaja pracovníci. V súvislosti s prudkými klimatickými zmenami, ktoré majú za následok prírodné katastrofy väčšieho či menšieho rozsahu, je potrebné mať viac odborníkov v tejto oblasti.

Veľký problém vidím však vo financovaní. VÚC si hradia všetky náklady súvisiace s civilnou ochranou, okrem materiálneho zabezpečenia z vlastných zdrojov. Ak by štát poskytoval VÚC viac finančných prostriedkov, mohli by sa personálne rozšíriť oddelenia a spolu s väčšími kompetenciami by VÚC boli schopné samostatne zabezpečovať ochranu obyvateľov na vysokej profesionálnej úrovni. PREČO

V neposlednom rade by VÚC mohol zabezpečiť informovanosť obyvateľov, o tom aké sú ich práva a povinnosti a ako sa majú zachovať keď sa vyskytnú mimoriadne udalosti, a ako sa spolupodieľať na ich eliminácií. Z vlastnej skúsenosti môžem uviesť, že väčšina mojich priateľov a aj ľudí, ktorých som náhodne oslovila na ulici nemajú elementárne vedomosti o tom, čo by mali urobiť a ako by sa mali zachovať v prípade

nejakej mimoriadnej udalosti alebo katastrofy. Väčšina oslovených ľudí (50) nepozná varovné signály. Bolo by preto efektívne na základných a stredných školách venovať viac pozornosti vzdelávaniu žiakov a študentov v oblasti civilnej ochrany. Vedomosti o tom ako sa zachovať v prípade mimoriadnej udalosti, ako predchádzať panike, ako sa brániť pred jej účinkami, ako varovať ostatných obyvateľov by určite prispeli k záchrane veľa ľudských životov a materiálnych hodnôt.

Záver

Človek sa odpradáva stretával s určitým nebezpečenstvom a ohrozením pri jeho každodennej činnosti. Bol ohrozovaný dravou a veľkou zverou pri jeho bežnej činnosti, alebo priamo pri jej love. Sužoval ho hlad, zima, voda, alebo naopak veľké teplo či sucho. Ak chcel prežiť musel začať rozmyšľať aj nad tým ako sa proti takýmto nepriaznivým faktorom chrániť. Začal využívať určité zásady správania, ktoré robili jeho život bezpečnejším. Žil a lovil v tľupách, využíval jaskyne, používal oheň atď.

V súčasnosti je vlastne povinnosťou každej spoločnosti dbať na bezpečnosť na všetkých úrovniach jej činnosti.

Skvalitnenie krízového riadenia na úseku samosprávnych krajov je nevyhnutným predpokladom komplexného vytvárania chodu verejnej správy.

Riešenie mimoriadnych situácií si vyžaduje odborne pripravený personál, ktorý musí byť schopný vykonávať preventívne opatrenia, riešiť mimoriadne situácie a odstraňovať ich následky.

Závažným problémom je aj pripravenosť obyvateľov. Podľa môjho názoru v našej krajine sa nevenuje dostatočná pozornosť tomu, aby boli obyvatelia informovaní o možných hrozbách a ich dôsledkoch. Mnoho ľudí ani nevie, ako sa zachovať napr. po vyhlásení evakuácie.

Na školách sa málo venujú problematike civilnej ochrany. Ľudia podceňujú nutnosť informovanosti o možných hrozbách, ktoré majú negatívny charakter na ich zdravie, život či majetok.

Občania časom zistia, že je dobré poznať vznik, priebeh a následky mimoriadnych udalostí a spôsob svojej ochrany pred nimi, že je nutné viac sa starať o svoje okolie.

Všetky nové riešenia sa stanú súčasťou zdokonaľovania vedomostí a zručností odborných pracovníkov. Ide o stále viac aktuálnu problematiku.

Na základe mojej bakalárskej práce je možné poukázať na slabé stránky VÚC. Touto prácou navrhujem opatrenia, ktoré by mohli prispieť k väčšej pôsobnosti VÚC pri riešení neočakávaných udalostí väčšieho rozsahu.

Zoznam použitej literatúry

Monografie:

1. BLAŽEK, Vladimír. 2007. *Obrana a krízový manažment regiónu*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2007. 144 s. ISBN 978-80-8054-428
2. BUZALKA, Ján – HIČKOVÁ, Eva. 2004. *Ochrana obyvateľstva – evakuácia*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2004. 68 s. ISBN 80-8054-314-3
3. BUZALKA, Ján – HIČKOVÁ, Eva. 2006. *Analýza a monitoring zdrojov ohrozenia v civilnej ochrane*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2006. 69 s. ISBN 80-8054-372-0
4. FILIP, Stanislav – ŠIMÁK, Ladislav. 2006. *Manažérstvo rizík a krízových situácií vo verejnej správe*, Bratislav: Mercury, 2006. 208 s. ISBN 978-80-89143-43-6
5. GRŮŇ, Lubomír a i. 2005. *Samospráva ako súčasť verejnej správy*. Bratislava: Eurounion, 2005. 122 s. ISBN 80-88984-82-3
6. HAMALOVÁ, Marta. 2007. *Teória, riadenie a organizácia verejnej správy 1. časť Teória verejnej správy*. Bratislava: Mercury, 2007. 144 s. ISBN 978-80-89143-58-0
7. HAMALOVÁ, Marta. 2008. *Teória, riadenie a organizácia verejnej správy 2. časť Organizácia verejnej správy*. Bratislava: Mercury, 2008. 144 s. ISBN 978-80-89143-63-4
8. KABINA, Pavol 2001. *Ochrana proti prírodným katastrofám*, Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2001. 82s, ISBN 80-7137-898-4
9. NEUBAUEROVÁ, Erika a i. 2009. *Financie územnosprávnych celkov :praktikum*, Bratislava: Ekonóm, 2009. 202 s. ISBN 978-80-225-2690-6
10. NOVÁK, Ladislav a i.2004. *Krízové plánovanie*. Žilina: EDIS, 2004. 90 s. EDIS, Žilina 2004. 90 s. Fak. Špec.inž ŽU
11. Šimák, Ladislav. 2001. *Krízový manažment vo verejnej správe*. FŠI ŽU Žilina ISBN 80-88829-13-5
12. Řehůřek, Miloš. 1997. *Právo účasti občanov na správe vecí verejných*. Bratislava: Veda, 1997. 149 s. ISBN 80-224-0531-0

Právne predpisy:

13. Ústava SR
14. Zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami
15. Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

16. Ústavný zákon 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov
17. Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov zo 4. júla 2001 v znení neskorších predpisov
18. Zákon č. 319/2002 Z. z. z 23. mája o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
19. Zákon č. 335/2007 Z. z. z 26. júna 2007, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zrušením krajských úradov
20. Zákon č. 387/2002 Z. z. z 21. júna o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu
21. Zákon č. 414/2002 Z. z. z 29. mája o hospodárskej mobilizácii a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1993 Z. z. o vymedzení pôsobnosti orgánov vo veciach ochrany spotrebiteľa v znení neskorších predpisov
22. Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností u orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky
23. Zákon č. 570/2005 Z. z. u 8. novembra 2005 o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
24. Zákona č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov
25. Vyhláška č. 75/1995 Z. z. Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z 13. apríla 1995 o zabezpečovaní evakuácie
26. Vyhláška č. 303/1996 Z. z. Ministerstva vnútra zo 14. októbra na zabezpečenie prípravy na civilnú ochranu

Online dostupná elektronické knihy

27. Žilinská univerzita v Žiline, Katedra krízového manažmentu, Publikačná činnosť. ŠIMÁK, Ladislav. 2004. Krízový manažment vo verejnej správe, 242 s. Kapitola 4 [online]. Dostupné na: http://fsi.uniza.sk/kkm/old/publikacie/km/km_kap_4.pdf
28. Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja, Materiál na rokovanie Zastupiteľstva Bratislavského samosprávneho kraja dňa 10.12.2008. Dostupné na: www.region-bsk.sk/SCRIPT/ViewFile.aspx?docid=10212
29. Ministerstvo vnútra SR, Civilná ochrana a krízové riadenie, Ochrana obyvateľstva a informácie pre občanov. Dostupné na: <http://www.minv.sk/?varovanie-obyvateľstva>

30. Centrum vzdelávania MPSVR SR, Krízový manažment. Dostupné na:
www.cvmpsvr.sk/projekty/8/Krizovy_manazment_I.doc

Internetové stránky :

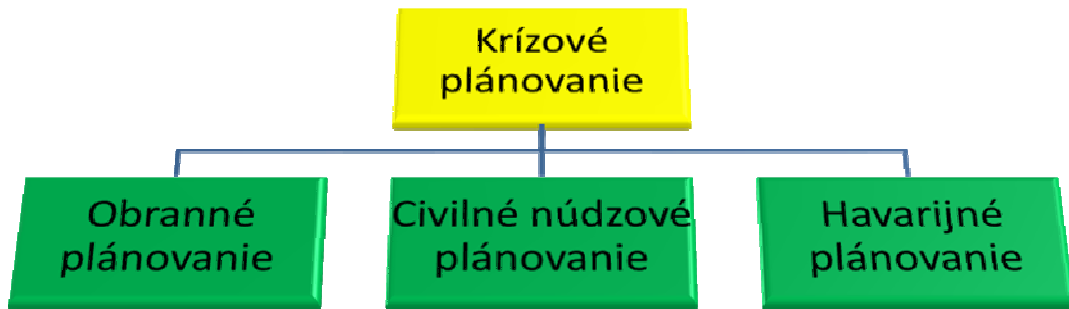
31. <http://www.uvsr.sk/>

32. <http://portal.gov.sk/Portal/sk/Default.aspx>

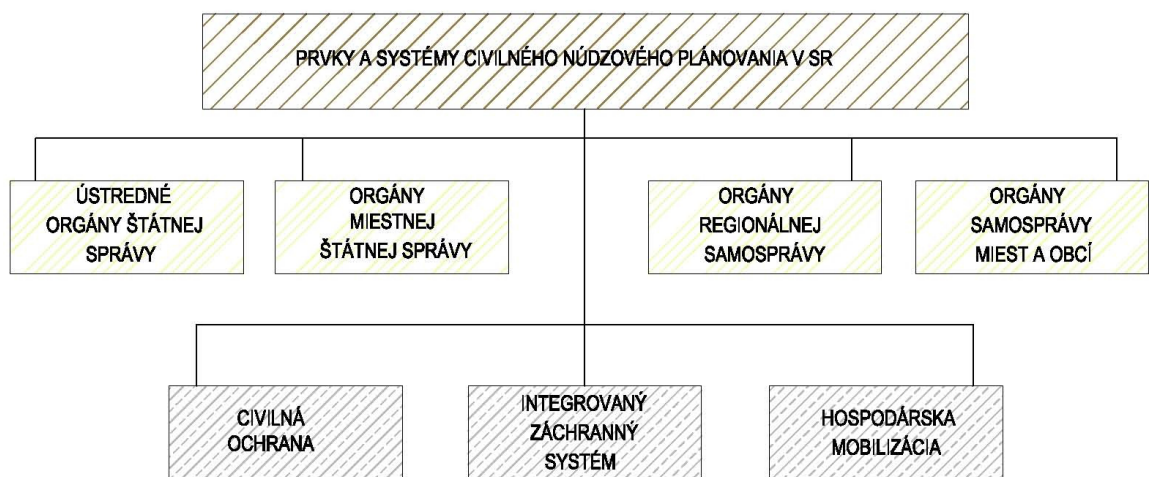
Prílohy:

Rok	2009		2008	
Druh mimoriadnej udalosti	Živelné pohromy	Spolu: 43	Živelné pohromy	Spolu: 16
	povodne a záplavy	20	povodne a záplavy	12
	následky víchrice	4	následky víchrice	3
	snehové kalamity a lavíny	13	snehové kalamity	0
	zosuvy pôdy	6	rozsiahle požiare	1
	Havárie	Spolu: 41	Havárie	Spolu: 41
	úniky nebezpečných látok	20	úniky nebezpečných látok	28
	požiare a výbuchy	20	požiare a výbuchy	11
	havária vodovodu veľkého rozsahu	1	letecké nehody	2
	Katastrofy	Spolu: 1	Katastrofy	Spolu: 0
	veľká cestná nehoda	1		
	Iné	Spolu: 26	Iné	Spolu: 39
	podozrivé zásielky + únik nebezpečných látok	16	podozrivé zásielky a nálezy nebezpečných látok	23
	dopravné nehody + únik nebezpečných látok	3	explozívne šírenie hepatitídy typu A	1
	šírenie poplašných správ	4	dopravné nehody + únik nebezpečných látok	5
	zosuv časti rodinného domu	1	šírenie poplašných správ	5
premnoženie komárov	1	nedostatky v zásobovaní pitnou vodou vyžadujúce núdzové zásobovanie	3	
napadnutie osôb slzným plynom	1	pátranie po nezvestných osobách	1	
		mor ošipaných	1	
Rok	2007		2006	
Druh mimoriadnej udalosti	Živelné pohromy	Spolu: 23	Živelné pohromy	Spolu: 34
	povodne a záplavy	13	povodne a záplavy	23
	následky víchrice	7	následky víchrice	2
	snehové kalamity	1	snehové kalamity	1
	rozsiahle požiare	2	zosuvy pôdy	6
			zemetrasenia	2
	Havárie	Spolu: 40	Havárie	Spolu: 19
	úniky nebezpečných látok	21	úniky nebezpečných látok	15
	požiare a výbuchy	18	požiare a výbuchy	4
	letecké nehody	1		
	Katastrofy	Spolu: 0	Katastrofy	Spolu: 0
	Iné	Spolu: 57	Iné	Spolu: 70
	podozrivé zásielky	23	podozrivé zásielky	33
nálezy nebezpečných látok	29	nálezy nebezpečných látok	37	
nálezy usmrtených osôb	1			
šírenie poplašných správ	3			
vyschnutie vodného zdroja	1			

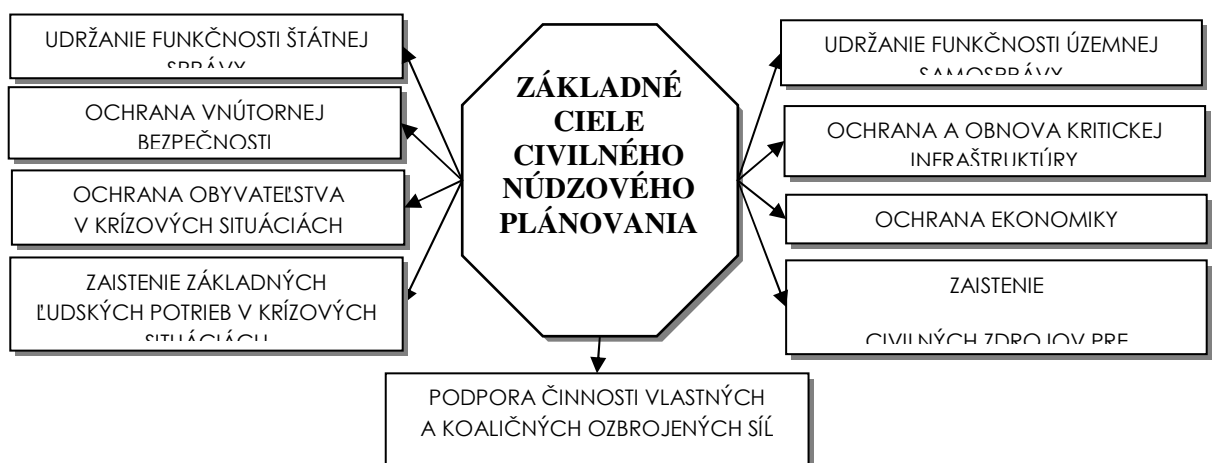
Príloha A: Prehľad mimoriadnych udalostí na území Slovenskej republiky za roky 2006-2009 (<http://www.minv.sk/?rok-2009-4>)

Príloha B: Členenie krízového plánovania v SR

Príloha C: Prvky civilného núdzového plánovania

Príloha D: Základné ciele civilného núdzového plánovania

Znenie vyhlásenia evakuácie

1. "Obvodný úrad v sídle kraja (obvodný úrad ..... obec .....) na základe vzniku (nebezpečenstva vzniku) mimoriadnej udalosti .. (druh, charakter mimoriadnej udalosti) vyhlasuje na území ..... (kraj, okres, obec) evakuáciu, ktorá sa začne dňa ..... o ..... hodine."

2. "Obvodný úrad v sídle kraja (obvodný úrad ..... obec .....) na základe vzniku (nebezpečenstva vzniku) mimoriadnej udalosti .. (druh, charakter mimoriadnej udalosti) vyhlasuje na území ..... (kraj, okres, obec) krátkodobú evakuáciu s okamžitým opustením priestoru, územia ..... a presunom do priestoru ..... po trase ..... (v smere .....). Čas vyhlásenia evakuácie dňa ..... o .....hodine."

Poznámka:

Orgán vyhlasujúci a riadiaci evakuáciu môže záväzné znenie doplniť týmito údajmi:

- a) druh a predpokladané následky mimoriadnej udalosti,
- b) spôsob vykonania evakuácie, rozmiestnenie a činnosť evakuačných zariadení,
- c) iné dôležité informácie pre ohrozené obyvateľstvo,
- d) pokyny na usmernenie evakuácie domácich zvierat a vecí.

Príloha E: Znenie vyhlásenia evakuácie

(Vyhláška MV SR 75/1995 Z. z. o zabezpečovaní evakuácie)

PREHĽAD DOKUMENTÁCIE PLÁNU EVAKUÁCIE

Obvodný úrad v sídle kraja a ostatné krajské orgány

Textový a grafický zámer zabezpečenia, riadenia a vykonania evakuácie (celkový prehľad vykonania evakuácie po okresoch a ohrozených priestoroch, priestory umiestnenia evakuovaných, trasy presunov, druhy prepráv).

- Prehľad zloženia evakuačnej komisie kraja a kópie vydaných určovacích dekrétov.
- Plán vyrozumienia a zvolania členov evakuačnej komisie kraja.
- Plán spojenia pri evakuácii.
- Plány odborného zabezpečenia evakuácie (vypracúvajú ich členovia evakuačnej komisie vyčlenení na riadenie jednotlivých druhov odborného zabezpečenia, u ktorých sú uložené).
- Pomocná dokumentácia (prehľady, počty, grafy, pomôcky podľa potreby komisie).
- Plán prípravy evakuačnej komisie kraja.
- Záznam správ a hlásení.

Obvodný úrad a ostatné okresné orgány

- Textový a grafický zámer zabezpečenia, riadenia a vykonania evakuácie (hlavná úloha vykonania evakuácie, určenie priestorov, trás presunov, druhu prepravy, miesta činnosti evakuačnej komisie a evakuačných zariadení, číselné prehľady evakuovaných osôb a majetku a pod.).
- Prehľad zloženia, vyrozumienia a zvolania členov evakuačnej komisie, kópie vydaných dekrétov a prehľad evakuovaných obcí.
- Plán spojenia pri evakuácii.
- Plány odborného zabezpečenia (vypracúvajú ich členovia evakuačnej komisie vyčlenení na riadenie jednotlivých druhov odborného zabezpečenia, u ktorých sú

uložené).

- Pomocná dokumentácia (prehľady, počty, grafy, pomôcky, zápisnice o uzavretých dohodách medzi obvodnými úradmi a pod. podľa skutočnej potreby).
- Plán prípravy evakuačnej komisie.
- Záznam správ a hlásení.

Obec

- Textový a grafický zámer zabezpečenia, riadenia a vykonania evakuácie (hlavná úloha vykonania evakuácie, určenie priestoru, trás presunu, druhu prepravy, miesta činnosti evakuačnej komisie a evakuačných zariadení, číselné prehľady evakuovaných osôb a majetku a pod.).
- Prehľad zloženia, vyrozumienia, zvolania a spojenia členov evakuačnej komisie, evakuačných zariadení a kópie vydaných dekrétov.
- Prehľad počtov evakuovaných a ubytovaných osôb.
- Prehľady odborného zabezpečenia evakuácie.
- Pomocná dokumentácia evakuačnej komisie (relácie do miestneho rozhlasu, prehľad o počtoch evakuovaných, prehľad o možnosti ubytovania evakuovaných, príkazy na ubytovanie evakuovaných a ďalšie pomôcky podľa potreby).
- Výpisy z dokumentácie pre evakuačné zariadenia.
- Plán prípravy evakuačnej komisie.
- Záznam správ a hlásení.

Podnikatelia a iné právnické osoby a fyzické osoby podľa rozhodnutia obvodného úradu

- Grafický prehľad evakuácie vlastných zamestnancov, prípadne ich rodinných príslušníkov.

- Dokumentáciu vyrozumenia, zvolania a spojenia, personálneho, materiálneho a technického zabezpečenia evakuačného zariadenia, ktoré zriaďuje.
- Prehľad počtu evakuovaných zamestnancov, prípadne ich rodinných príslušníkov.
- Prehľad a počty materiálu, techniky, prostriedkov, prípadne zvierat určených na odsun so zámerom umiestniť ich v novom priestore (tabuľky, náčrty, schémy).
- Prehľad o odbornom zabezpečení evakuácie.
- Výpis z dokumentácie evakuačnej komisie obce.
- Záznam správ a hlásení.

Príloha F: Prehľad dokumentácie plánu evakuácie

(Vyhláška MV SR 75/1995 Z. z. o zabezpečovaní evakuácie)

Zdroj rizika	Miera ohrozenia				
	1.	2.	3.	4.	5.
1. Živelné pohromy:					
Povodne a záplavy (prietrž mračien, krupobitie, atď.)				X	
Možnosti vzniku veľkých požiarov	X	X	X	X	X
Zosuvy pôd a skál	X				
Lavíny					
Seizmická činnosť		X			
Mimoriadne javy poveternostného alebo klimatického charakteru		X			
2. Havárie:					
Zdroje nebezpečných látok (ďalej len NL)			X		
Riziká úniku NL zo stacionárnych zdrojov				X	
Riziká úniku NL pri cestnej, železničnej a lodnej preprave			X		
Možnosti vzniku veľkých požiarov v hospodárskych objektoch	X	X	X	X	X
Požiare v objektoch skladujúcich ropné látky	X	X	X	X	X
Požiare v drevospracujúcom priemysle	X	X	X	X	X
Riziká vzniku ropných havárií		X	X	X	X
Riziká vzniku výbuchov chemických látok a výbušnín			X	X	X
Riziká vzniku výbuchov pri skladovaní obilnín				X	X
Nebezpečné úseky komunikácií			X	X	X
3. Katastrofy:					
Havárie jadrových zariadení			X	X	X
Veľké letecké, železničné a cestné nehody				X	X
4. Rozrušenie vodohospodárskych diel				X	X
5. Možnosti ohrozenia následkom výpadku energií pri mimoriadnych udalostiach	X	X	X	X	X
6. Hromadné nákazy ľudí a zvierat veľkého rozsahu	X	X			
7. Priestory zvýšeného epidemického a epizootického ohrozenia		X	X		
8. Možnosti ohrozenia následkom bioterizmu a chemického terorizmu		X	X		
9. Útok proti orgánom verejnej moci					X
10. Útok proti objektom osobitnej dôležitosti a ďalším dôležitým objektom		X	X	X	
11. Teroristický útok:					
na cestnú sieť		X	X	X	
na železničnú sieť		X	X	X	
na železničnú sieť		X	X	X	
na obchodnú sieť		X	X	X	
na školstvo		X	X	X	
na informačné a komunikačné systémy		X	X	X	
12. Nelegálna migrácia veľkého rozsahu		X	X		
13. Etnické, náboženské a ideologické konflikty veľkého rozsahu	X				
14. Sociálne nepokoje veľkého rozsahu (drancovanie obchodov, skladov, atď.)		X	X	X	
15. Násilné protiprávne konanie ohrozujúce alebo narušujúce verejný poriadok a bezpečnosť štátu		X			

Príloha G: Prehľad zdrojov rizík a ohrození Bratislavy nevojenského charakteru (<http://www.minv.sk/?krizove-riadenie-1>)